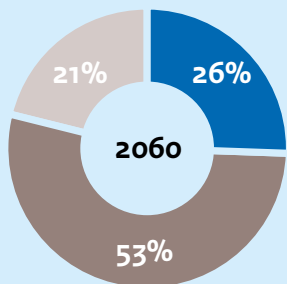
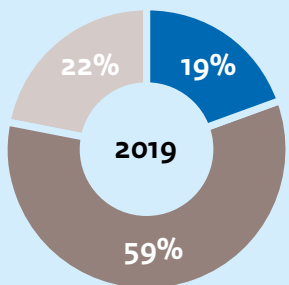

Zorgen om morgen

Bevolking vergrijsst verder

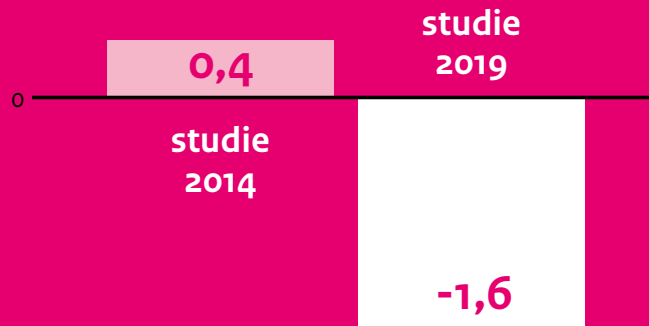
verdeling bevolking naar leeftijd

- 65+
- 20-64
- 0-19

Overheidsfinanciën niet houdbaar op lange termijn

houdbaarheidssaldo in % bbp

Hoofdvraag:

Kunnen onze (klein)kinderen in de toekomst van dezelfde sociale zekerheid en overheidsvoorzieningen genieten zoals wij nu, zonder dat zij daarvoor meer belasting hoeven te betalen?

Niet-houdbare overheidsfinanciën vragen om (politieke) keuzes

Wanneer bezuinigen of belastingen verhogen

nu

straks

Hoe verdeel je de pijn onder inkomensgroepen?

lage inkomens

hoge inkomens

Welke generatie draagt de lasten?

jongeren

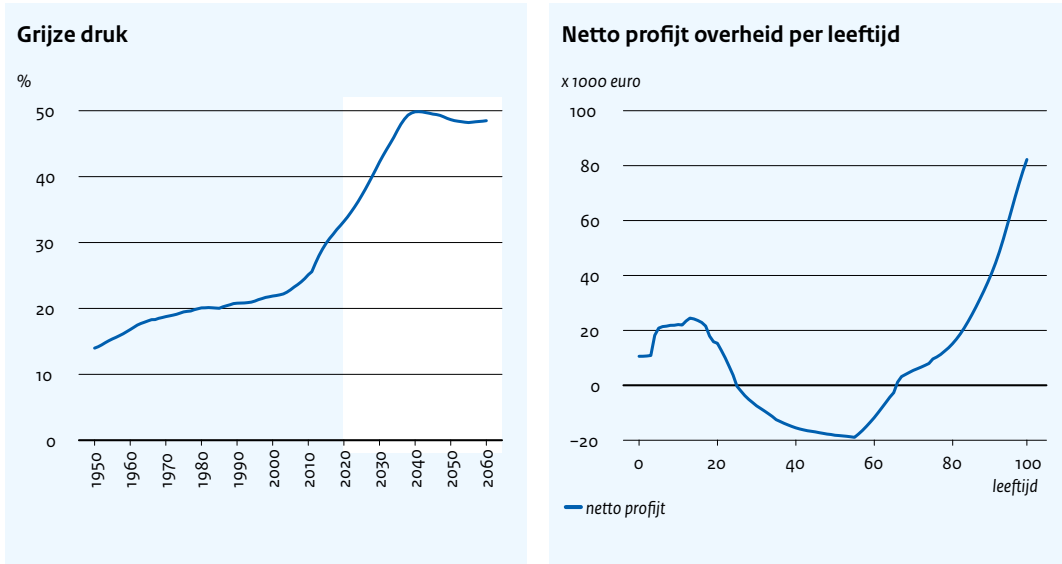

ouderen

Deze studie biedt inzicht in de gevolgen van beleidskeuzes die we nu maken voor toekomstige generaties

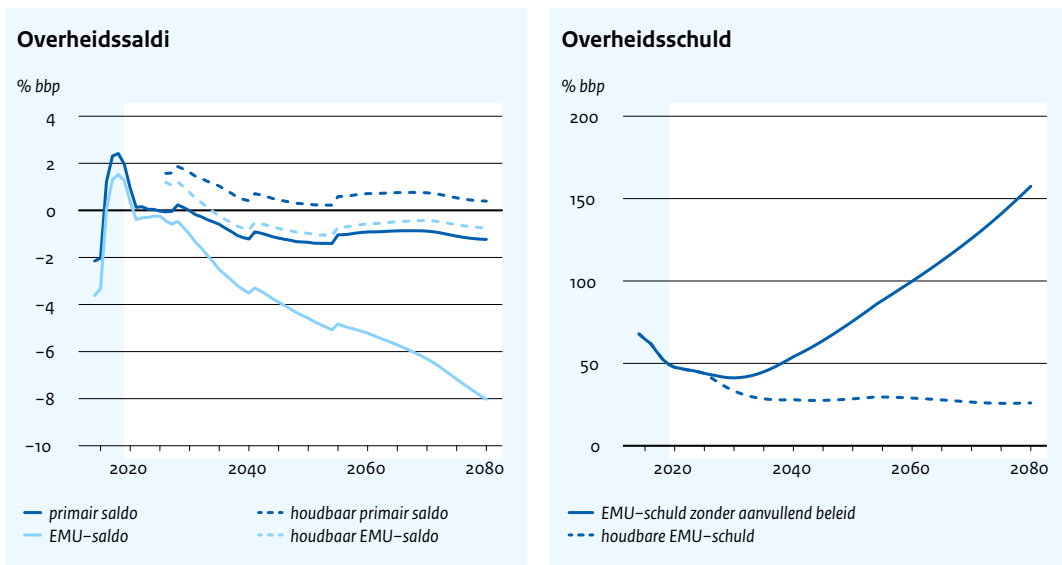

De grijze druk (a) loopt al decennia op met een sterke versnelling over de periode 2010-2040. Zowel de overheidsuitgaven als de -inkomsten zijn leeftijdsafhankelijk. Per saldo besteedt de overheid meer aan jongeren en ouderen dan dat zij aan belasting betalen, terwijl werkenden meer betalen dan ze ontvangen

(a) grijze druk is door het CBS gedefinieerd als het aantal 65-plussers als percentage van het aantal 20-64-jarigen ([link](#)).
Bron: CBS, RIVM, CPB

Zonder aanvullend beleid verslechteren de overheidssaldi (a) en loopt de overheidsschuld op

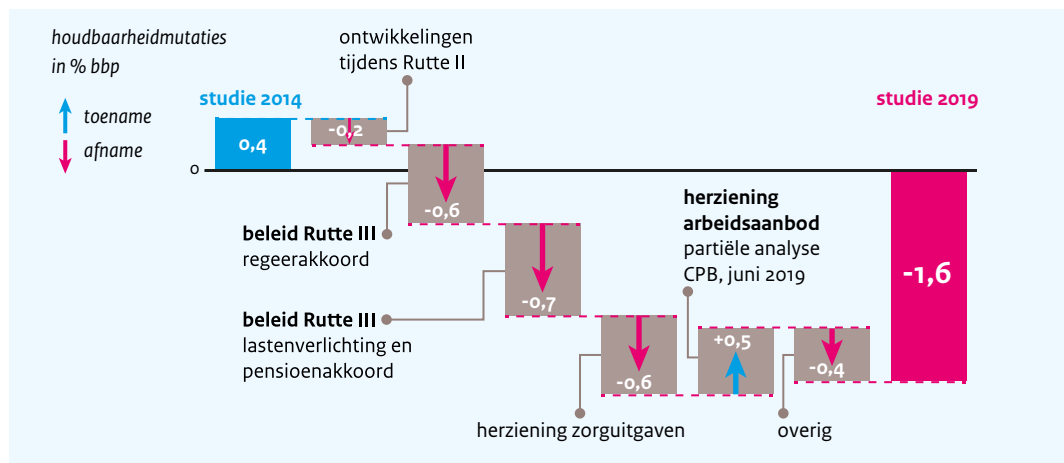

(a) de 'hikjes' in het pad komen door de stapsgewijze verhoging van de pensioenrichtleeftijd, waardoor de aftrekbare pensioenpremies zich aanpassen.
Bron: CBS, CPB.

Overheidsfinanciën 2020-2060

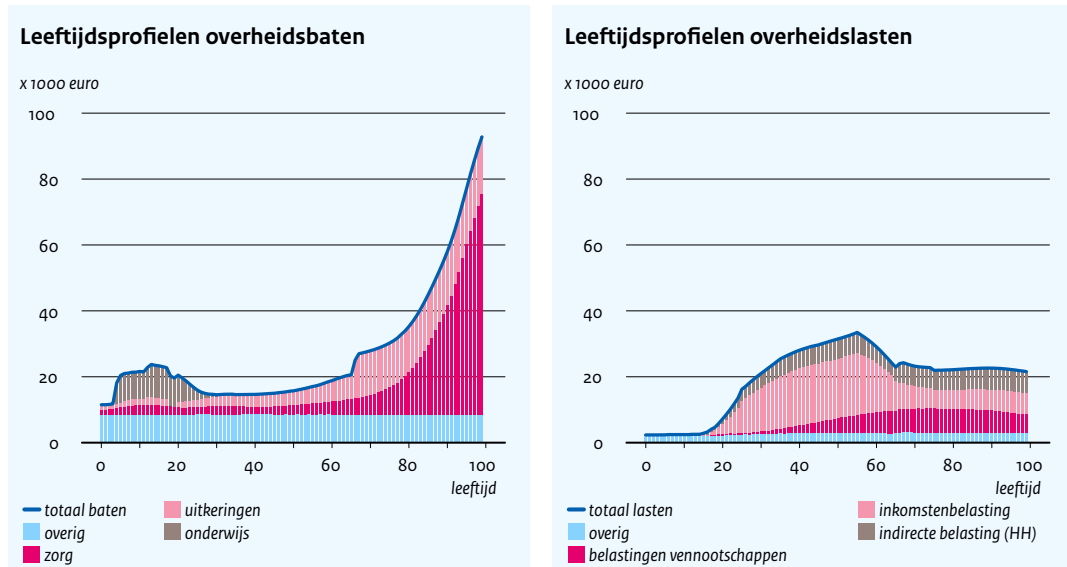
	2020	2025	2040	2060
zonder aanvullend beleid	% bbp			
Overheidsuitgaven excl. rente (a)	42,3	42,6	46,2	46,3
w.v. AOW	5,0	5,1	6,5	5,9
zorg	9,6	10,4	12,7	13,5
Overheidsinkomsten (b)	43,3	42,6	45,0	45,4
w.v. inkomstenbelasting	21,3	21,8	23,8	24,0
indirecte belastingen	12,5	12,3	12,5	12,5
Primair saldo (b-a)	0,9	0,0	-1,2	-0,9
EMU-saldo	0,4	-0,2	-3,5	-5,2
EMU-schuld	48	44	54	100
Houdbaarheidssaldo		-1,6		
Houdbaar primair saldo (b-a)			0,4	0,7
Houdbaar EMU-saldo			-0,8	-0,6
Houdbare EMU-schuld			28	29

Sinds de vorige vergrijzingsstudie in 2014 is het houdbaarheidssaldo met 2,0% bbp verslechterd. Verschillen in het houdbaarheidssaldo tussen de huidige en de vorige vergrijzingsstudie

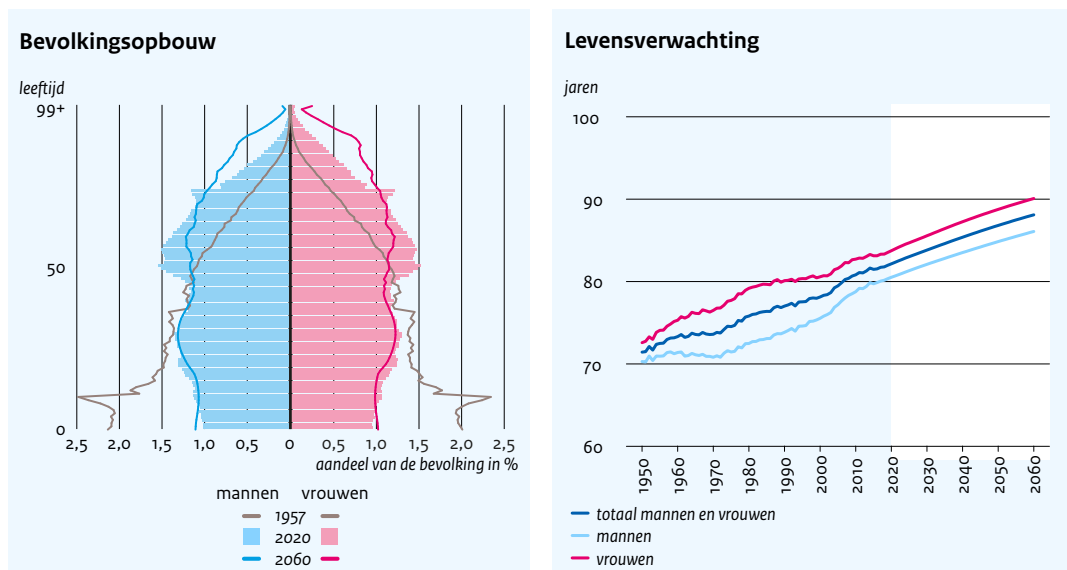
Bron: CPB

De overheidsfinanciën zijn gevoelig voor de vergrijzende bevolking omdat zowel de overheidsuitgaven als -inkomsten leeftijdsafhankelijk zijn

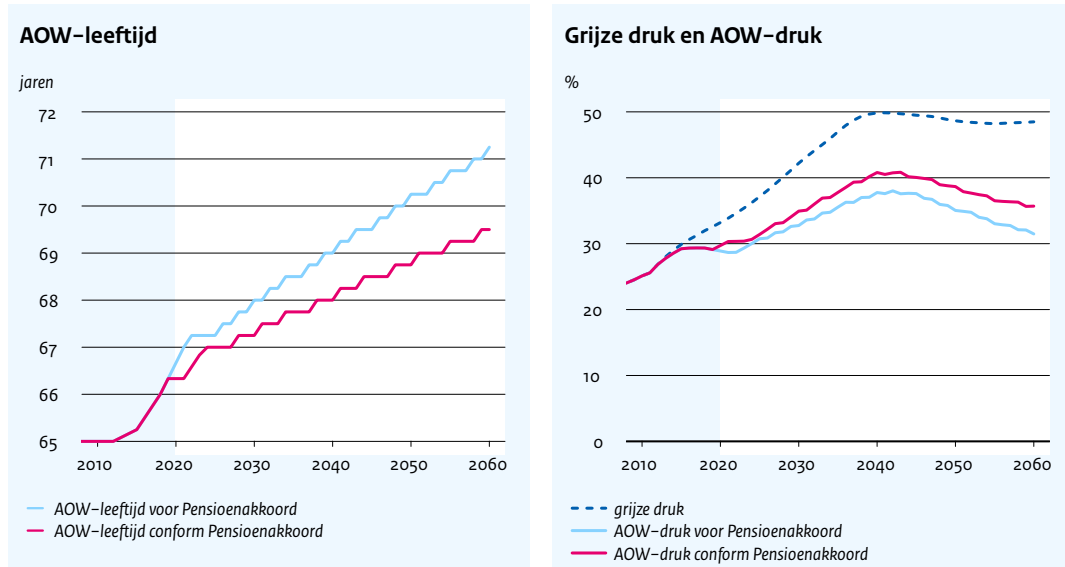
Bron: RIVM, CBS, CPB.

De vergrijzing zet door en de levensverwachting stijgt gestaag

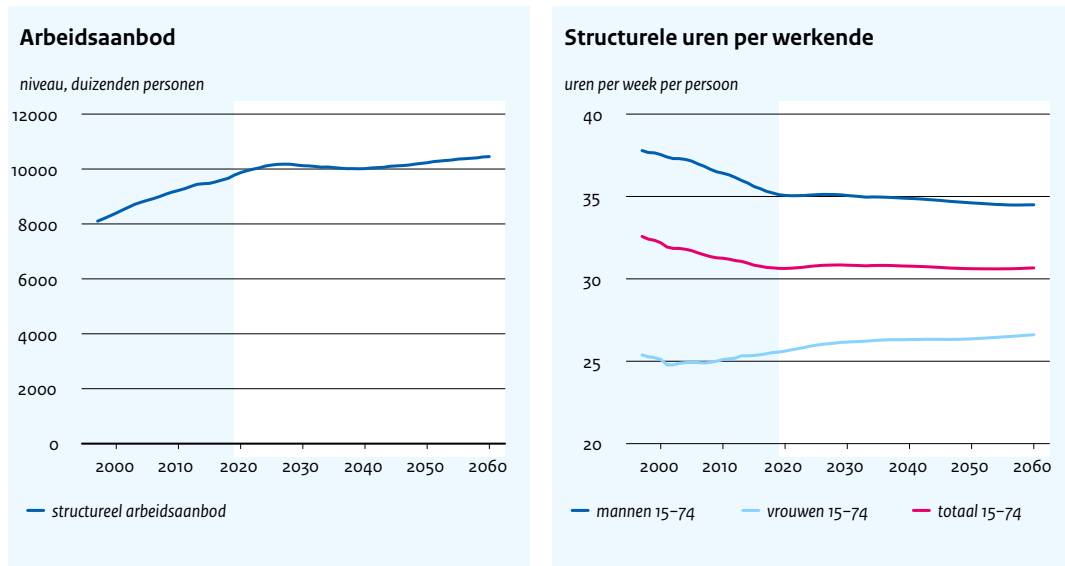
Bron: CBS, CPB.

De AOW-leeftijd stijgt en compenseert daarmee deels de oplopende grijze druk

Toelichting: grijze druk is door het CBS gedefinieerd als het aantal 65-plussers als percentage van het aantal 20-64-jarigen. De AOW-druk is het aantal AOW-gerechtigden als percentage van het aantal personen vanaf 20 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd. Bron: CBS Bevolkingsprognose (december 2018).

De bevolkingsontwikkeling remt de groei van het arbeidsaanbod (a). Wel komt de daling van het aantal gewerkte uren per persoon tot staan. Het verschil in deeltijdwerken tussen mannen en vrouwen blijft bestaan

Bron: CBS, CPB.